

УДК 658.152

Завербний А.С.

ДУ “Львівська політехніка”, кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва

ІНВЕСТИЦІЇ – ОДНА З НАЙВАЖЛИВІШИХ УМОВ ВИХОДУ УКРАЇНИ З КРИЗИ

© Завербний А.С., 2000

У статті розглядається можливість виходу України з інвестиційної кризи внаслідок покращання інвестиційного клімату в державі. Пропонуються шляхи формування умов розвитку цивілізованих ринкових відносин у країні, аналізуються причини слабого припливу іноземних інвестицій в українську економіку, наводиться перелік заходів для покращання ситуації, яка склалася.

In given clause the opportunity of an exit of Ukraine from investment crisis is considered at the expense of improvement of an investment climate in the country. The ways of formation of conditions of development of the civilized market relations in the country are offered, the reasons of weak inflow of the foreign investments in the Ukrainian economy are analyzed, the list of measures for improvement of a situation which has developed is given.

Сьогодні, коли наша держава перебуває на переломному етапі розвитку, коли намітився вихід із соціально-економічної кризи і цілком реальними є стабілізація, а після цього і суттєве пожвавлення в економіці, особливої актуальності набуває завдання залучення прямих вітчизняних, а також іноземних інвестицій. Вони повинні не тільки дати серйозний імпульс оздоровленню української економіки, але і сприяти її входженню до світової економіки.

Більшість вітчизняних та іноземних інвесторів вважають інвестиційний клімат в Україні несприятливим через політичну і економічну нестабільність, недосконалість законодавства, обтяжливу податкову систему, нерозвинену інфраструктуру. Вони відзначають суперечливість і швидко змінюваність законодавчих актів і постанов, що стосуються іноземних інвестицій, різне тлумачення або навіть ігнорування їх окремими організаціями і місцевою владою. На такі принципові питання, як право власності на землю, механізми реалізації заставних форм, іноземні інвестори не отримують однозначних відповідей. Податкова система не стимулює інвестиційну активність.

Нестача комерційної інформації про ринок в Україні, регіонах і конкретних підприємствах, транспортній і телекомунікаційній системах, правовій базі також є перешкодою на шляху іноземного інвестування в економіку України.

Так, у 1998 р. кошти іноземних інвесторів у валових капітальних вкладеннях становили лише 2,5 % (див. таблицю).

Структура валових капітальних вкладень за джерелами їх фінансування (за 1998 р.).

Джерела фінансування	Сума, млрд. грн.	Частка, %
Власні кошти підприємств	8,2	71,5
Бюджетні кошти	1,5	13,0
Кредити українських банків	1,5	13,0
Кошти іноземних інвесторів	0,3	2,5
Разом	11,5	100

Однак треба зазначити, що публікації Держкомстату, Міністерства фінансів, Міністерства економіки і різноманітних експертів, як вітчизняних, так і зарубіжних, дають зовсім різні дані про обсяг прямих іноземних інвестицій в Україні.

Назвемо лише найістотніші фактори, що зумовлюють значні розбіжності в статистиці (фактори, які збільшують величину, що досліджується, позначені знаком "+", а які зменшують її, знаком "-") [2]:

- різні джерела оперують різним колом форм іноземних інвестицій (скажімо, зараховують або не зараховують до них портфельні інвестиції, вкладення в покупку нерезидентами нерухомості на території України тощо) (+);

- в умовах падіння державної дисципліни місцеві статистичні органи спрямовують у Держкомстат неповні відомості про іноземні інвестиції (-);

- багато українських комерційних структур, використовуючи установчі документи (виписки з торгового реєстру і банківського рахунку) іноземних колег, вносять за них необхідний внесок у статутний фонд і, зареєструвавши підприємство з іноземними інвестиціями, використовують його як "дах" для отримання пільг в своїй комерційній діяльності (-);

- підприємства з іноземними інвестиціями реінвестують частину своїх прибутків у виробництво, при цьому невідомо, як відображаються їхні капітальні вкладення в тих або інших даних (+);

Сьогодні відкриваються нові перспективи припливу іноземних інвестицій в українську економіку.

Перший, найголовніший напрямок залучення іноземного капіталу - освоєння з його допомогою науково-технічного потенціалу України.

Другий напрямок – розширення і диверсифікація експортного потенціалу України.

Третій напрямок – створення імпортозамінних виробництв, розвиток виробництва товарів народного споживання, продовольчих товарів, медикаментів.

Четвертий напрямок – сфера транспорту і зв'язку, галузі інфраструктури.

Залучення іноземних інвестицій життєво важливе і для досягнення середньострокових цілей – виходу з сучасної суспільно-економічної кризи, подолання спаду виробництва і покращання якості життя українців. Необхідно враховувати, що інтереси українського суспільства, з одного боку, й іноземних інвесторів – з іншого, безпосередньо не збігаються. Україна зацікавлена в оновленні свого виробничого потенціалу, насиченні споживчого ринку високоякісними і недорогими товарами, в розвитку і структурній перебудові свого експортного потенціалу, проведенні антиімпоротної політики, в залученні в наше суспільство західної управлінської культури. Іноземні інвестори, природно, зацікавлені в новому плацдармі для отримання прибутків за рахунок просторого внутрішнього ринку України, її природних багатств, кваліфікованої та дешевої робочої сили, досягнень вітчизняної науки і техніки. Тому перед нашою державою стоїть складне і достатнє делікатне завдання: залучити в країну іноземний капітал, не позбавляючи його власних стимулів і спрямовуючи на досягнення суспільних цілей.

Роль України у світовому ринку капіталу є цілком незначною, а зустрічний потік інвестицій з України в економіку зарубіжних країн, джерелом яких служать, окрім легальних контрактів, й осілі в зарубіжних банках платежі за нелегальними угодами, в декілька раз перевищує ввезення капіталу в Україну.

Спад виробництва, інфляція, розкрадання національного багатства призвели до занепаду економіки України і викликали інвестиційну кризу.

Слабкий приплив прямих іноземних інвестицій в українську економіку пояснюється нестабільною політичною обстановкою в країні (суперечками між виконавчою і законодавчими владами), соціальною напруженістю, злочинністю і неспроможністю влади, несприятливим для інвесторів законодавством, інфляцією, спадом виробництва, безперервним падінням курсу гривні тощо.

Ці чинники переважають такі привабливі риси України, як її багаті природні ресурси, потужний, хоча технічно застарілий і хронічно недовантажений виробничий апарат, наявність дешевої і достатньо кваліфікованої робочої сили, високий науково-технічний потенціал.

У ринковій економіці сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціокультурних, організаційно-правових і географічних факторів, притаманних тій або іншій країні, що привертають або відштовхують інвесторів, прийнято називати її інвестиційним кліматом. Ранжування країн світового співтовариства за індексом інвестиційного клімату або протилежним йому показником – індексом ризику служить узагальнюючим показником інвестиційної привабливості країни і "барометром" для іноземних інвесторів. В Україні, на жаль, досі була відсутня своя система оцінки інвестиційного клімату країни та її окремих регіонів. Іноземні інвестори орієнтуються на оцінки численних консалтингових фірм, які регулярно відслідковують інвестиційний клімат в багатьох країнах світу, зокрема і в Україні. Однак оцінки інвестиційного клімату в Україні, що даються зарубіжними експертами на їхніх регулярних засіданнях, що проводяться поза Україною і без участі українських експертів, є не цілком достовірними, а деколи і спотвореними.

Залучення іноземних інвестицій в українську економіку є важливим засобом усунення інвестиційного "голоду" в країні. Для того, щоб іноземні інвестори пішли на такі вкладення, необхідні дуже серйозні зміни в інвестиційному кліматі.

Для поліпшення роботи з інвесторами, як вітчизняними, так і зарубіжним, від українського уряду вимагаються цілком конкретні практичні заходи – в галузі законодавства, кредитно-фінансової і податкової політики, в організаційній та інформаційній сферах. Існуюче законодавство про іноземні інвестиції не віддзеркалює економічних реалій країни і вимагає доопрацювання, за ступенем ризику вкладення капіталу Україна знаходиться на одному з останніх місць. Тому уряд повинен прийняти ряд нових заходів щодо залучення іноземних інвестицій.

Міністерство економіки України повинно забезпечити:

- систематичну, взаємопов'язану з іншими напрямками економічної політики уряду, розроблення пропозицій у сфері міжнародного фінансово-інвестиційного співробітництва;
- формування і реалізацію державної політики щодо залучення іноземних інвестицій, а також координацію співробітництва в інвестиційній сфері з міжнародними фінансовими організаціями;
- роботу з укладення міжнародних договорів про заохочення і взаємний захист капіталовкладень, організації і проведення міжнародних тендерів, укладення концесійних договорів і угод про розділ продукції, наповнення кредитів, одержуваних від міжнародних фінансових організацій та іноземних держав, конкретними інвестиційними проектами, створення вільних економічних зон і регулюванню в них діяльності іноземних інвесторів.

Вимагається прийняття кардинальних заходів, спрямованих на формування у країні як загальних умов розвитку цивілізованих ринкових відносин, так і специфічних, що стосуються безпосередньо залучення іноземних інвестицій. Серед заходів загального характеру як першочергові можна виділити такі:

1. Досягнення національної згоди між різноманітними владними структурами, соціальними групами, політичними партіями та іншими суспільними організаціями з приводу пріоритетності розв'язання загальнонаціональної проблеми виходу України з економічної кризи.

2. Прискорення роботи Верховної Ради над законодавством, спрямованим на створення в країні цивілізованого некримінального ринку.

3. Радикалізація боротьби зі злочинністю.

4. Гальмування інфляції всіма відомими у світовій практиці засобами, за винятком не виплати працівникам заробітної плати.

5. Перегляд податкового законодавства у бік його спрощення і стимулювання виробництва.

6. Мобілізація вільних засобів підприємств і населення на інвестиційні потреби шляхом підвищення процентних ставок по депозитах і вкладах.

7. Надання податкових пільг банкам, вітчизняним і іноземним інвесторам, що ідуть на довгострокові інвестиції з тим, щоб повністю компенсувати їм збитки від сповільненого обігу капіталу порівняно з іншими напрямками їхньої діяльності.

Залучення в широких масштабах іноземних інвестицій в українську економіку має на меті довгострокові стратегічні цілі створення в Україні цивілізованого, соціально орієнтованого суспільства, що характеризується високою якістю життя населення, в основі якого лежить змішана економіка, що припускає не тільки спільне ефективне функціонування різноманітних форм власності, але й інтернаціоналізацію ринку товарів, робочої сили і капіталу.

1. . Рябченко О.Д. та ін. *Інвестиційна діяльність і приватизація*. Харків, 1999. 2. Филатов В. *Проблеми инвестиционной политики в индустриальной экономике переходного типа* // *Вопросы Экономики*. 1994. № 7. 3. Витин А. *Мобилизация финансовых ресурсов для инвестиций* // *Вопросы Экономики*. 1994. № 7.

УДК 336

Підхомний О.М.

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра фінансів і кредиту

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ

© Підхомний О.М., 2000

У статті запропоновано підхід до управління валютними ризиками, який враховує параметри фінансової політики фірми.

The approach to currency risk management with taking into account firms financial policy is represented in this article.

Велике значення для успішного розвитку економіки України має грамотний підхід вітчизняних підприємств до здійснення зовнішньоекономічних операцій. Ці операції пов'язані як з рухом товарів і послуг, так і з рухом капіталів між країнами. Ведення зовнішньо-